

Az önálló tevékenység és az önálló tevékenységből származó jövedelem

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: szja-törvény) szerint „önálló tevékenység” minden olyan bevételt eredményező tevékenység, amely nem tartozik a „nem önálló tevékenységek” körébe.

Önálló tevékenység többek között az egyéni vállalkozó, a mezőgazdasági őstermelő, a bérbeadó, a választott könyvvizsgáló tevékenysége. Önálló tevékenységnek minősül az európai parlamenti, az országgyűlési és a helyi önkormányzati képviselők tevékenysége is.

Önálló tevékenységből származó jövedelem különösen

- *a megbízási jogviszony alapján végzett tevékenységből származó jövedelem, a felhasználói szerződés alapján megszerzett jövedelem,*
- *a választott könyvvizsgálói tevékenységből származó jövedelem,*
- *az európai parlamenti, az országgyűlési, a helyi önkormányzati képviselői tevékenységgel összefüggésben kapott jövedelem,*
- *az egyéni vállalkozó vállalkozói kivétből származó jövedelme,*
- *az átalányadózást választó egyéni vállalkozó átalányban megállapított jövedelme,*
- *a mezőgazdasági őstermelő jövedelme, beleértve a kistermelői bevételből átalányban megállapított jövedelmet is,*
- *az ingó vagyontárgy bérbeadásából származó jövedelem*
- ***a termőföldnek nem minősülő ingatlan bérbeadásából származó jövedelem,***
- *a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről szóló kormányrendelet szerinti egyéb szálláshely-szolgáltatási tevékenységből származó jövedelem,*
- *a lábon álló termésnek a föld tulajdonosváltása nélkül történő értékesítéséből származó jövedelem,*
- *az ingó vagyontárgyak üzletszerű értékesítéséből származó jövedelem.*

1. Az önálló tevékenységből származó jövedelem adózása

Az önálló tevékenységből származó jövedelmet a megszerzett bevételből a szja-törvény általános szabályai, vagy az adott (pl. az egyéni vállalkozói, őstermelői, bérbeadói) tevékenységre meghatározott külön szabályok szerint kell megállapítani. Az egyéni vállalkozókra, a mezőgazdasági őstermelőkre, továbbá az ingatlan bérbeadási és egyéb szálláshely-szolgáltatási tevékenységet folytató magánszemélyekre vonatkozó jövedelemszámítási és adózási szabályokat külön információs füzetek ismertetik.

Az önálló tevékenységből származó bevétel adóalapjának megállapításánál a szja-törvény szerint kiszámított jövedelmet növelni kell az adóalap-kiegészítéssel. Az adóalap-kiegészítés összege főszabály szerint a jövedelem 27

százaléka. Ha az önálló tevékenységből származó jövedelem után a magánszemély köteles a társadalombiztosítási járulékot vagy az egészségügyi hozzájárulást megfizetni, akkor a bevétel és a költségek különbözeteként megállapított összeg 78 százalékát jövedelemnek tekintve kell az adóelőleg alapját megállapítani. Nem lehet alkalmazni a 78 százalékos szabályt, ha a magánszemély az említett közterheket költségként számolja el, vagy ha azt részére megtérítik.

Az önálló tevékenységből származó jövedelem adóalap-kiegészítéssel növelt összegét az összevont adóalapba kell beszámítani. Az összevont adóalapba tartozik még a nem önálló tevékenységből (pl. munkaviszonyból) származó jövedelem, az egyéb jövedelem és az említett jövedelmek után számított adóalap-kiegészítés.

2011. január 1-jétől az összevont adóalap után fizetendő adó mértéke 16 százalék.

1.1 Önálló tevékenységből származó bevétel

Önálló tevékenységből származó bevételnek számít a tevékenységgel összefüggésben, a tevékenység alapjául szolgáló jogviszonyra tekintettel megszerzett valamennyi bevétel. Önálló tevékenységből származó bevétel például a megbízási jogviszonyra tekintettel kapott díjazás, honorárium. Önálló tevékenységből származó bevételként kell figyelembe venni a tevékenységgel összefüggésben kapott költségtérítés összegét is.

A bevételeket főszabály szerint az szja-törvény 2. és 4. számú mellékletében foglaltak szerint kell meghatározni.

Külön szabályok vonatkoznak a támogatások elszámolására. A jogszabály vagy nemzetközi szerződés rendelkezése alapján költségek fedezetére vagy fejlesztésre kapott vissza nem térítendő támogatás összegéből annyit kell az adóévben bevételként figyelembe venni, amennyit költségként (értékcsökkenési leírásként) elszámolt a magánszemély a támogatásból fedezett kiadásaira tekintettel. Nem kell bevételként figyelembe venni az előzőekben említett támogatást, ha az annak felhasználásával teljesített kiadásokat a magánszemély egyáltalán nem számolja el - értékcsökkenési leírás formájában sem - költségként. Annak a támogatásnak az összegét sem kell bevételnek tekinteni, amelyet vissza kell fizetnie a magánszemélynek, de a visszafizetési kötelezettségre tekintettel felszámított késedelmi kamat, késedelmi pótlék vagy más hasonló jogkövetkezmény miatt nem számolható el költség sem. A bevételként már elszámolt, de utóbb visszafizetett támogatás miatt a bevallás önellenőrzéssel helyesbíthető.

Speciális szabályok vonatkoznak az erdő véghasználattal érintett kitermelt vagy lábön álló faállomány értékesítéséből származó bevételekre is. Ezeket a szabályokat a mezőgazdasági őstermelők adózásáról szóló információs füzet ismerteti.

Az szja-törvényben meghatározott egyes bevételeket a jövedelem kiszámításánál nem kell figyelembe venni. Ilyen bevétel különösen az önálló tevékenységgel összefüggő hivatali, üzleti utazás esetén a **kiküldetési rendelvény** alapján az utazásra kapott költségtérítés, ha az nem haladja meg a jogszabályban meghatározott, igazolás nélkül elszámolható mértéket. A saját személygépkocsi használata miatt fizetett költségtérítés összegéből igazolás nélkül elszámolható a kiküldetési rendelvényben feltüntetett km távolság szerint, az üzemanyag-fogyasztási norma és legfeljebb a NAV által közzétett üzemanyagár, valamint a 9 Ft/km általános személygépkocsi normaköltség alapulvételével meghatározott összeg.

A járműhasználattal kapcsolatos költségek elszámolásánál, illetve a kiküldetési rendelvény használatánál saját tulajdonú járműnek (személygépkocsinak) tekinthető a magánszemély által zárt végű lízingbe vett gépjármű, valamint a házastárs tulajdonát képező vagy a házastárs által zárt végű lízingbe vett gépjármű is.

1.2. Az önálló tevékenységből származó jövedelem megállapítása

Az önálló tevékenységből származó jövedelem megállapításánál a magánszemélyek - ide nem értve az egyéni vállalkozókat - két módszer közül választhatnak.

Az egyik módszer a tételes költségelszámolás. E módszer választása esetén valamennyi költséget – a kormányrendeletben vagy törvényben meghatározott mértékű (igazolás nélkül elszámolható) költségek kivételével – számlával, bizonylattal kell igazolni. A tevékenység folytatása érdekében igazoltan felmerült kiadás, és az igazolás nélkül elszámolható költség, költséghányad az szja-törvényben meghatározott módon és mértékben a bevételből levonható. A bevétel hiányában el nem számolt költségeket a magánszemély (ide nem értve az őstermelőt és az egyéni vállalkozót) a következő évi bevételével szemben nem tudja érvényesíteni. Ez azt jelenti, hogy a tárgyévi bevételből csak a tárgyévi költségek vonhatók le. Ha a magánszemély több féle önálló tevékenységet folytat, a bevételeket és a bevételek megszerzése érdekében felmerült kiadásokat tevékenységenként külön-külön kell figyelembe venni, tehát az egyik tevékenység veszteségével a másik tevékenység nyereségét nem lehet csökkenteni.

A másik módszer szerint a bevételből igazolás (számlák, bizonylatok) nélkül levonható 10 százalékos költséghányad, és a bevétel 90 százaléka a jövedelem. Ez utóbbi módszer alkalmazása esetén a magánszemély az adóévben megszerzett - nem egyéni vállalkozás keretében folytatott - önálló tevékenységből származó bevételeinek egyikére sem, továbbá az önálló tevékenységével összefüggésben kapott költségtérítésre sem alkalmazhatja a tételes költségelszámolást. Ez azt jelenti, hogy a költségtérítés 90 százaléka is

jövedelemnek számít, mivel ebből a bevételből is csak a 10 százalék költséghányadot lehet levonni.

1.3. A tételes költségelszámolás legfontosabb szabályai

Költségként csak az önálló tevékenységgel összefüggésben, a bevétel megszerzése érdekében a naptári évben felmerült (kifizetett), szabályszerűen igazolt kiadást lehet elszámolni. Kivétel ez alól az olyan átalány (vélelmezett) költség, amelyet a kiadás tényleges felmerülésétől függetlenül elismer az szja-törvény. (Ilyen költség például a 9 Ft/km általános személygépkocsi normaköltség.)

A nem egyéni vállalkozóként folytatott önálló tevékenységgel összefüggésben jellemzően előforduló költségekről az szja-törvény 3. számú melléklete rendelkezik.

Ha az önálló tevékenységhez vásárolt termék vagy szolgáltatás értékesítője az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvényben (a továbbiakban: áfatörvény) meghatározott bizonylat kiállítására kötelezett, akkor a kiadást az áfatörvény szerinti bizonylattal (ide nem értve a nyugtát) kell igazolni.

Egyébként a kiadás igazolására kizárólag az a bizonylat alkalmas, amely tartalmazza a költség összegének megállapításához szükséges valamennyi adatot.

A magánszemély személyes vagy családi szükségletét (is) kielégítő termék vagy szolgáltatás megszerzése érdekében felmerült kiadás csak az szja-törvényben meghatározott esetben és módon számolható el (pl. a művészeti tevékenységet folytató magánszemélyekre vonatkozó külön szabályok szerint).

Elismert költség az önálló tevékenységgel összefüggésben vásárolt anyag, áru, illetve felmerült más kiadás (például a postaköltség, a részletes híváslistával igazolt telefonköltség, az üzleti utazás költsége, a jármű használatával kapcsolatos költség, a díjköteles útszakaszon megtett üzleti célú utak arányában az úthasználat díja stb.). A járműhasználattal kapcsolatos költségelszámolás szabályait külön információs füzet ismerteti.

Azokat a kiadásokat, amelyek nem kizárólag az önálló tevékenységgel kapcsolatban merültek fel, arányosan lehet elszámolni. Ilyen kiadás például a fűtés és a világítás, ha a magánszemély a lakásában végzi az önálló tevékenységet. A költségelszámolásnál a költségre jellemző felhasználási mértéket (pl. kwh) kell alapul venni. Közüzemi számlák esetében a házastárs nevére szóló számlák alapján is elszámolhatóak az említett költségek.

A kizárólag az önálló tevékenységhez használt 100 ezer forint alatti tárgyi eszközök (gépek, berendezések, felszerelések) beszerzési, előállítási költsége egy összegben elszámolható. A 100 ezer forintot meghaladó beszerzési értékű eszközök, valamint a 100 ezer forint alatti egyedi értékű és az önálló tevékenység mellett személyes célra is használt gépek, berendezések stb. beszerzésére, előállítására fordított kiadást nem lehet teljes egészében elszámolni. Az ilyen eszközök beszerzése (előállítása) esetén

átalánymortizációt lehet érvényesíteni. Átalánymortizáció címén az adóévi bevétel egy százalékát, de legfeljebb az említett eszközök nyilvántartási értékének 50 százalékát lehet költségként elszámolni. Az elszámolt költség a bevétel egy százalékánál akkor sem lehet több, ha a magánszemély az adóévben több ilyen eszközt vásárol. Egy tárgyi eszköz után egyszer, a használatbavétel évében lehet az általánymortizációt elszámolni. A többféle önálló tevékenységhez is használt gép, berendezés stb. esetén a költségeket nem lehet megosztani az egyes tevékenységek között. Ezeket a költségeket csak egy – a magánszemély által választott - önálló tevékenység bevételével szemben lehet elszámolni. Az ingatlan bérbeadási és az egyéb szálláshely-szolgáltatási tevékenység esetében kivételesen alkalmazható költség elszámolási szabályokat az ingatlan bérbeadásról szóló információs füzet ismerteti.

Az szja-törvény további költségeket is elismer. Így elszámolható például

- a köztestület, az önálló tevékenységgel kapcsolatos érdekképviselői feladatot is ellátó társadalmi szervezet számára befizetett tagdíj;
- az önálló tevékenység után a magánszemély által nem megállapodás alapján befizetett társadalombiztosítási járulék;
- az állami költségvetésbe, központi alapokba, a helyi önkormányzatoknak fizetett, kizárólag az adott önálló tevékenységhez kapcsolódó adó a személyi jövedelemadó kivételével (pl. illeték, hatósági díj, vám, kötbér, késedelmi kamat, önellenőrzési pótlék stb.).

A művészeti tevékenységet folytató magánszemélyek az általánosan elismert költségeken felül további költségeket is elszámolhatnak. A művészeti tevékenységet folytató magánszemélyek egyes költségeiről szóló 39/1997. (XII. 29.) MKM-PM együttes rendeletben meghatározott művészeti tevékenységek esetén költségként elszámolható a művész tevékenységével kapcsolatos műsoros előadás, kiállítás, múzeum, közgyűjtemény látogatásához megvásárolt belépő, irodalmi és művészeti alkotásokat tartalmazó, vagy ezek rögzítésére és lejátszására alkalmas eszköz, kép- és hanghordozó, könyv, kotta, más sajtótermék vásárlására fordított kiadás. A rendelet szerint a személyes vagy családi szükséglet kielégítését is szolgáló termék, szolgáltatás igazolt ellenértékének 50 százaléka számolható el költségként.

Az előadóművészi tevékenység esetén a színpadi megjelenéshez kapcsolódó esztétikai és kozmetikai cikkekre és szolgáltatásokra fordított kiadás is elszámolható.

Az európai parlamenti, az országgyűlési, a helyi önkormányzati képviselői tevékenységgel összefüggésben megszerzett bevétellel, valamint a **polgármesteri költségátalánnyal** szemben az adott tisztséggel összefüggő feladat ellátása érdekében felmerült, a magánszemély nevére kiállított bizonylattal igazolt kiadást – ideértve különösen a lakhatási támogatásra jogosult országgyűlési képviselő szállásra fordított kiadását –, valamint az adott

tisztséggel összefüggő feladat ellátása érdekében használt tárgyi eszközök átalány-értékcsökkenését lehet költségként elszámolni.

1.6. Ingó vagyontárgyak üzletszerű értékesítése

Az ingó vagyontárgyak rendszeres értékesítése esetén a magánszemély az általános forgalmi adó (áfa) alanyává válik, ezért be kell jelentkeznie az adóhatóságnál. Az áfa alanyaként választhatja az általános szabályok szerinti adózást, vagy az áfatörvényben meghatározott feltételek fennállása esetén választhat alanyi adómentességet is.

A személyi jövedelemadó szempontjából abban az esetben minősül üzletszerűnek az ingóságok értékesítése, ha az ellenérték fejében történik, és az ügylettel kapcsolatban a magánszemélynek az áfa szabályszerűen bejelentkezett alanyaként az adólevonási joga megnyílik. Az alanyi mentességet választó adózó az előzetesen felszámított áfa levonására nem jogosult (nincs adólevonási joga).

A nem üzletszerűen folytatott ingó értékesítésből származó jövedelmet nem kell beszámítani az összevont adóalapba, az ilyen jövedelem a szja-törvény 58. §-ában foglalt szabályok szerint külön adózik.

2. Az adóelőleg-fizetés szabályai

A magánszemély összes jövedelme után fizetendő személyi jövedelemadót naptári évenként kell megállapítani, de az adóbevételek folyamatossága érdekében az összevont adóalapba tartozó jövedelem után év közben adóelőleget kell fizetni.

2.1. A kifizetői adóelőleg-levonás szabályai

Az adóelőleg alapjául szolgáló összeg kiszámításánál az önálló tevékenységből származó jövedelemhez hozzá kell adni az adóalap-kiegészítés összegét, amely főszabály szerint a jövedelem 27 százaléka.

Az 1. pontban ismertetett feltételek fennállása esetén az adóelőleg megállapításánál is alkalmazható a „78 százalékos” szabály. Ebben az esetben a bevétel és a költségek különbözetének 78 százaléka minősül jövedelemnek, és az így megállapított jövedelem 1,27 szerese az adóelőleg alapjául szolgáló összeg.

Ha az összevont adóalapba tartozó bevétel kifizetőtől származik, főszabály szerint a kifizető köteles az adóelőleget megállapítani és levonni, továbbá a reá irányadó szabályok szerint bevallani és befizetni.

A főszabálytól eltérően a kifizetőnek nem kell adóelőleget megállapítania a számlaadásra kötelezett magánszemélynek számla alapján, valamint a felvásárlási jegy alapján kifizetett bevételből. Ilyen esetekben az adóelőleg megállapítása és megfizetése - a továbbiakban ismertetett szabályok szerint - az önálló tevékenységet folytató magánszemély kötelessége. Abban az esetben viszont, ha a nem egyéni vállalkozóként vagy nem mezőgazdasági

őstermelőként számlaadásra kötelezett magánszemély nyilatkozatot ad arról, hogy kéri az adóelőleg levonását, akkor a kifizetőnek az általános szabályok szerint kell az adóelőleget megállapítania és levonnia.

Az egyéni vállalkozó és a mezőgazdasági őstermelő saját maga köteles az adóelőleget megállapítani és megfizetni.

Az adóelőleg megállapítására kötelezett kifizető a magánszemély nyilatkozatában megjelölt költség figyelembe vételével állapítja meg az adóelőleg alapjául szolgáló jövedelmet.

Az önálló tevékenység ellenértékének (pl. a megbízási díjnak), valamint az önálló tevékenységgel összefüggő költségtérítésnek a kifizetésekor a 10 százalékos költséghányad vagy a tételes költségelszámolás alkalmazásáról nyilatkozhat a magánszemély. A tételes költségelszámolásról szóló nyilatkozatban az adott tevékenységgel összefüggésben elismert igazolható vagy igazolás nélkül elszámolható költséget a magánszemély a döntése szerinti összegben tüntetheti fel. A kifizető a nyilatkozaton szereplő költséget korlátozás nélkül figyelembe veheti, függetlenül attól, hogy a kifizetett bevétel önálló tevékenység ellenértékének (pl. megbízási díjnak) vagy költségtérítésnek minősül.

Ha a magánszemély nem nyilatkozik a költségeiről, és más igazolás nélkül elszámolható költség sem merül fel, a kifizető – a 2011. évtől módosult adóelőleg-levonási szabály alapján – automatikusan a 10 százalékos költséghányad figyelembe vételével állapítja meg az adóelőleget.

2011. évtől új és fontos szabály, hogy az adóévben valamennyi önálló tevékenységből származó bevétel (az önálló tevékenységre tekintettel kapott költségtérítést is beleértve) adóelőleg alapjának megállapításánál azonos (vagy a 10 százalékos költséghányad szerinti vagy a tételes) költségelszámolást kell alkalmazni.

Az adóbevallásban viszont az a magánszemély is alkalmazhatja a tételes költségelszámolás szabályait, aki az adóév során adott nyilatkozatában a 10 százalékos költséghányad figyelembe vételét kérte.

Ha a magánszemély a kifizetőnek adott nyilatkozatában költség levonását kérte, és az adóelőleg megállapításánál a nyilatkozata alapján figyelembe vett költség meghaladja az adóbevallásban elszámolt igazolt költséget, akkor a költségkülönbötet **39 százalékos különbözeti-bírságként** kell az adóbevallásában feltüntetnie és személyi jövedelemadóként megfizetnie. Nem kell ilyen bírságot fizetni, ha az említett különbötet nem több az adóelőleg levonásánál figyelembe vett költség 5 százaléknál. A költségkülönbötet után százalékos egészségügyi hozzájárulást (2010. január 1-jétől) nem kell fizetni.

Ha a költségkülönbötet miatt év végén befizetési különbözete is lesz a magánszemélynek, akkor a különbözet után további **12 százalékos különbözeti-bírságot** köteles az adóévre vonatkozó adóbevallásában bevallani és az adóbevallás benyújtására előírt határidőig személyi jövedelemadóként megfizetni.

A NAV a honlapján közzétette az adóelőleg megállapításához adható nyilatkozatok javasolt formáját. A közzétett nyilatkozatok használata nem kötelező. A nyilatkozatok az adott kifizetéstől függően szűkebb adattartalommal, egyszerűbb formában is elkészíthetők.

Az adóelőleg levonására kötelezett kifizető az előzőekben ismertetett szabályok helyett – az állami adóhatósághoz bejelentett – eltérő módszerrel is megállapíthatja az adóelőleget, ha ezzel az év végi adókülönbözet mérsékelhető. Nem kell az eltérő módszert bejelenteni, ha a kifizető által használt számítástechnikai program készítője a bejelentést már megtette.

A kifizető abban az esetben is köteles az adóelőleget megállapítani, és arról az igazolást kiállítani, ha nem pénzben juttat bevételt, vagy a bevételt terhelő adóelőleg levonására más okból nincs lehetősége. Az igazoláson fel kell tüntetni a le nem vont adóelőleg összegét, és fel kell hívni a magánszemély figyelmét arra, hogy az adóelőleget, illetve annak le nem vont részét köteles a negyedévet követő hónap 12. napjáig megfizetni.

2. 2. A magánszemély kötelezettségei

Ha az önálló tevékenységet folytató magánszemély az általa kiállított számla alapján megszerzett bevételéből nem kérte az adóelőleg levonását, vagy ha a bevételét nem kifizetőtől, hanem például magánszemélytől szerezte, **negyedévente, a negyedévet követő hónap 12. napjáig** köteles megállapítani és megfizetni az adóelőleget.

Nem kell adóelőleget fizetni az önálló tevékenységből származó jövedelem után, ha azt a magánszemély olyan külföldi államban szerezte, amely állammal nincs a Magyar Köztársaságnak a kettős adóztatás elkerülésére egyezménye.

Az **adóelőleg megállapítására kötelezett magánszemély** az adott negyedévre megállapított adóelőleg-alap (családi kedvezményt érvényesítő magánszemély a családi kedvezménnyel csökkentett adóelőleg-alap) összege után köteles a 16 százalékos mértékű személyi jövedelemadó-előleget megfizetni.

Az **adóelőleg alapjának kiszámításánál** a bevételből a magánszemély döntése szerinti költség, de legfeljebb az szja-törvény szerint elismert igazolható vagy igazolás nélkül elszámolható költség levonásával kell megállapítani a jövedelmet. Az adóelőleg alapjaként a jövedelem adóalap-kiegészítéssel növelt összegét kell figyelembe venni.

A 10 százalékos költséghányad vagy a tételes költségelszámolás szerinti jövedelemszámítást az adóévben megszerzett valamennyi önálló tevékenységből származó bevételre (az önálló tevékenységre tekintettel kapott költségtérítést is beleértve) azonosan kell alkalmazni. Az adóbevallásban viszont áttérhet a tételes költségelszámolás alkalmazására az a magánszemély is, aki az adóév során az adóelőleg megállapításánál a 10 százalékos költséghányadot alkalmazta.

Nem kell az adóelőleget megfizetni, ha a megállapított adóelőleg összege az adóév elejétől összesítve, vagy egyébként az adott negyedévben nem haladja meg a 10 ezer forintot.

Az adóelőleg fizetésére kötelezett magánszemély az általa megállapított adóelőleget az adóhatóság közreműködése nélkül elkészített „53”-as bevallásában - negyedéves bontásban – köteles bevallani.

3. Járulékfizetési kötelezettség

A járulékfizetési kötelezettség két alapvető feltétele a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony, illetőleg a járulékalapot képező jövedelem megléte, melyről a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (továbbiakban: Tbj.) rendelkezik. Az önálló tevékenység esetén is mindig vizsgálni kell, hogy a munkavégzésre milyen szerződés alapján kerül sor, illetve milyen jövedelmet szerez a magánszemély.

A kifizetőnek (illetve ebben az esetben a foglalkoztatónak) nemcsak az adóelőleget kell levonnia a magánszemélytől, hanem a biztosítási jogviszony elbírálása mellett a járulékokat is meg kell állapítani, le kell vonni a biztosítottól, illetve saját magát is terheli járulékfizetési kötelezettség. Az egyéni vállalkozó, illetve a mezőgazdasági őstermelő saját maga teljesíti – a külön tájékoztató füzetben ismertetett – járulékfizetési kötelezettségét.

A díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban munkát végző személyek közül:

- a megbízási,
- a vállalkozási,
- a felhasználási szerződésen alapuló tevékenységet

önálló tevékenységnek kell tekinteni.

A munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében foglalkoztatott magánszemélyek a törvény rendelkezése szerint akkor lesznek biztosítottak, ha tárgyhavi járulékalapot képező jövedelmük eléri a minimálbér összegének harminc százalékát, illetve naptári napokra annak harmincad részét.

2011. január 1-jétől a minimálbér összege 78 000 forint, ennek 30 százaléka 23 400 forint, naptári napi 780 forint.

2011. január 1-jétől a minimálbér a tárgyhónap első napján érvényes, a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló részére megállapított személyi alapbér kötelező legkisebb havi összege.

Járulékalapot képező jövedelem többek között az szja-törvény szerinti, az összevont adóalapba tartozó, az önálló és nem önálló tevékenységből származó bevételből az adóelőleg-alap számításánál figyelembe vett jövedelem. Az szja-törvénynek az önálló tevékenységet folytatók költségelszámolására vonatkozó rendelkezései alapján a tételes költségelszámolás alkalmazása esetén a járulékalap meghatározásakor a magánszemély adóelőleg-nyilatkozata szerinti,

de legfeljebb a költségelszámolásra vonatkozó rendelkezések szerint elismert igazolható vagy igazolás nélkül elszámolható költség levonásával meghatározott rész vehető figyelembe, és nem járulékalap a 10 százalékos költséghányad sem.

Amennyiben a magánszemély nem szerez adóelőleg-alap számításnál figyelembe vett jövedelmet, járulékalapnak a szerződésben meghatározott díjat kell tekinteni.

A felhasználási szerződésen alapuló biztosítási jogviszony megállapítása során járulékalapként csak a személyes munkavégzés díjazását kell figyelembe venni.

A vagyoni jog felhasználásának ellenértékéért járó díj összege nem képez járulékalapot, ezért ezt a jövedelemrészt a biztosítási kötelezettség megállapítása során figyelmen kívül kell hagyni.

3.1. A biztosítási kötelezettség megállapítása

Főszabályként a biztosítást havonta kell elbírálni, és a biztosítási kötelezettség megállapításánál az ugyanannál a foglalkoztatónál a naptári hónapban munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében elért járulékalapot képező jövedelmeket össze kell számítani. E szabály nem alkalmazható akkor, ha a magánszemélyt a foglalkoztató munkaviszony, és pl. megbízási jogviszony keretében is foglalkoztatja. Ebben az esetben a biztosítást mindkét jogviszony tekintetében külön-külön kell elbírálni.

Amennyiben a díjazás kifizetésére nem havi rendszerességgel, hanem időszakonként, illetve a tevékenység befejezését követően kerül sor, a biztosítási kötelezettséget a díj kifizetésekor kell elbírálni. A biztosítási kötelezettség elbírálásához a kifizetett díjból – ideértve az előleget is – a járulékalapot képező jövedelmet azon időtartam naptári napjainak a számával kell elosztani, amelyre a díjazás történt.

Ha a biztosítási jogviszony kezdő vagy befejező időpontja nem állapítható meg, vagy vitatott, akkor a biztosítás időtartamaként:

- a tevékenység időtartamát,
- teljesítésre irányuló szerződés esetén a szerződés megkötésétől a teljesítésig eltelt időtartamot,
- ha sem a tevékenység időtartama, sem a teljesítés időpontja nem állapítható meg, akkor a díj kifizetéséig eltelt időtartamot kell figyelembe venni.

Az előzőektől eltérően felhasználási szerződésen alapuló biztosítási jogviszony elbírálása során a szerződés megkötésétől a mű elfogadásáig tartó időtartam vehető figyelembe.

Az előadó (művész) biztosítási kötelezettsége elbírálásánál figyelembe vehető időtartam a felhasználási szerződés megkötésétől az előadás megtartása napjáig áll fenn, azonban szerződésenként (előadásenként) legfeljebb 7 nap vehető figyelembe.

A munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személyek biztosítása akkor is fennáll a jogviszony időtartamán belül, ha

- táppénzben, baleseti táppénzben, terhességi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban;
- gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, ápolási díjban részesül, amennyiben az ellátások folyósítását közvetlenül megelőző napon biztosított volt.

Amennyiben létrejön a biztosítási jogviszony és van járulékalapot képező jövedelem, a biztosítást meg kell állapítani, és a járulékfizetési kötelezettséget az általános szabályok szerint kell teljesíteni.

Abban az esetben, ha a megbízási szerződésben kikötött díjazás és a szerződés időtartama alapján a biztosítási jogviszony nem jön létre, a megbízónak és a megbízottnak sincs járulékfizetési kötelezettsége, de a százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás fizetési kötelezettség fennállhat.

3.2. Az adószámos magánszemélyek járulékfizetési kötelezettsége

Az szja-törvény szerint a kifizetőnek nem kell adóelőleget megállapítania a nem egyéni vállalkozóként, nem mezőgazdasági őstermelőként számlaadásra kötelezett magánszemély (adószámos magánszemély) által számlázott bevételből. Azonban ha a számlaadásra kötelezett magánszemély nyilatkozatot ad arról, hogy kéri az adóelőleg levonását, a kifizető azt nem tagadhatja meg.

Ha az adószámos magánszemély foglalkoztatására biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony keretében kerül sor, a foglalkoztató kötelezettsége a biztosítási jogviszony és az ezzel összefüggő járulékalap megállapítása, a járulékok levonása, megfizetése és bevallása. Tehát a személyi jövedelemadó megállapítására vonatkozó szabályoktól függetlenül a foglalkoztatói kötelezettségeket teljes körűen teljesíteni kell. A járulékalapot képező jövedelem megállapítására a Tbj. 4. § k) pontban foglaltak az irányadók.

Abban az esetben, ha a biztosított adószámos magánszemély bevételéből a foglalkoztató adóelőleget nem állapít meg, és nem von le, a Tbj. 4. § k) pont 2. alpontját kell alkalmazni, mely szerint, ha a munkavégzést nem munkaviszony alapozza meg, a szerződésben meghatározott díjat kell járulékalapot képező jövedelemnek tekinteni.

4. Egészségügyi hozzájárulás fizetési kötelezettség

A kifizető 27 százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulást köteles fizetni az adóévben kifizetett, juttatott, az szja-törvény szerinti összevont adóalapba tartozó jövedelemnél az adóelőleg-alap számításnál figyelembe vett olyan jövedelem után, melyet nem terhel járulékkötelezettség.

Kifizető hiányában, vagy ha a kifizető az adóelőleg alapját képező jövedelem után adót (adóelőleget) nem köteles megállapítani (például adószámos magánszemély), a jövedelmet szerző magánszemély kötelezett a 27 százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás megfizetésére.

5. Az önálló tevékenységet végző magánszemély adóhatósági nyilvántartásba vétele

Adóköteles tevékenységet - az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvényben meghatározott esetek kivételével - csak adószámmal rendelkező adózó folytathat. Az adószám megállapítása érdekében a tevékenység megkezdése előtt a magánszemélynek eleget kell tennie bejelentési kötelezettségének. Az adószám az adózó azonosítására szolgál, ezért azt minden, az adózással összefüggő iraton fel kell tüntetni, és közölni kell mindazokkal a kifizetőkkel, akik (amelyek) a magánszemély részére kifizetést teljesítenek.

A vállalkozási tevékenységet nem folytató magánszemély, ha nem végez általános forgalmiadó-köteles tevékenységet (azaz nem alanya az áfatörvénynek) adószám nélkül, adóazonosító jel birtokában is teljesítheti adókötelezettségét. Az áfatörvény alapján az a magánszemély minősül adóalannak, aki saját nevében rendszeres és/vagy üzletszerű bevételszerző tevékenységet végez. Nem minősül gazdasági tevékenységnek, és így nem keletkeztet áfaalanyiságot a munkaviszonyban vagy olyan munkavégzésre irányuló jogviszonyban (pl. megbízási jogviszonyban) végzett tevékenység, amely a megbízó felelősségével alá- és fölérendeltségi helyzetet jelent a teljesítés feltételeiben és díjazásában.

A **kizárólag ingatlan bérbeadási tevékenységet folytató** magánszemélyekre vonatkozó szabályokat az ingatlan bérbeadásról szóló, a **vállalkozói tevékenységet kezdő** magánszemélyek bejelentkezésének szabályait pedig az egyéni vállalkozók adózásáról szóló információs füzetek ismertetik.

5.1. Nyilvántartási kötelezettség

Az önálló tevékenységet végző magánszemély az **szja-törvény 5. számú mellékletében** meghatározottak szerint köteles alapnyilvántartást és részletező nyilvántartásokat vezetni.

Az önálló tevékenységet nem egyéni vállalkozóként, nem östermelőként folytató magánszemély alapnyilvántartás vezetésére kötelezett, ha

- az adóelőleg-nyilatkozatában költségelszámolásról nyilatkozik,
- az adóelőleg megállapításánál költséget (ide nem értve az igazolás nélkül elszámolható költséget) vesz figyelembe,
- az adóévben nem (nem csak) kifizetőtől szerez bevételt.

Ha a magánszemélynek kizárólag kifizetőtől van bevétele és a 10 százalékos költséghányad levonásával állapítja meg a jövedelmét, akkor nem kell nyilvántartást vezetnie, csak a kifizető által kiállított igazolásokat kell megőriznie.

Alapnyilvántartás a naplófőkönyv, a pénztárkönyv, a bevételi nyilvántartás, továbbá a mezőgazdasági östermelői igazolvány részét képező betétlap.

Az alapnyilvántartás típusát a magánszemély adóévenként határozza meg, és e választását az adóévben saját elhatározásából később sem változtathatja meg. Ha a magánszemély az szja-törvény rendelkezései szerint az adóév során veszíti el

az általa választott alapnyilvántartás vezetésének a jogát, akkor a változás napját megelőző nappal köteles az addig vezetett nyilvántartást lezárni, és a lezárt alapnyilvántartásban összesített adatokat az új alapnyilvántartásba nyitó adatként bejegyezni. A lezárt alapnyilvántartást és az abban szereplő adatokat alátámasztó bizonylatokat az elévülési idő lejártáig kell megőrizni.

Az alapnyilvántartás vezetésére kötelezett magánszemély e kötelezettségét

- **pénztárkönyv** vezetésével teljesíti, ha más alapnyilvántartás vezetését nem választhatja, vagy a más alapnyilvántartás vezetésére vonatkozó választás lehetőségével nem élt;
- választása szerint **bevételi és költségnyilvántartás** vezetésével teljesítheti, ha az adóévben általános forgalmi adó levonására nem jogosult, vagy a levonási jogát nem érvényesíti;
- választása szerint **bevételi nyilvántartás** vezetésével teljesítheti, ha az adóévben tételes költségelszámolást nem alkalmaz, általános forgalmi adó levonására nem jogosult, vagy a levonási jogát nem érvényesíti.

Az alapnyilvántartás vezetésére kötelezett magánszemély e kötelezettségét - választása szerint - bármely más alapnyilvántartás helyett **naplófőkönyv** vezetésével is teljesítheti.

Részletező nyilvántartás például a vevők nyilvántartása, a gépjármű-használati nyilvántartás, a leltár stb. A magánszemély a részletező nyilvántartások közül csak azokat köteles vezetni, amelyek az adóköteles jövedelem megállapításához szükségesek.

Az adóhatóság indokolt esetben az adózó kérelmére felmentést adhat az alapnyilvántartás, illetőleg a részletező nyilvántartások vezetése alól. Az adózó abban az esetben kérheti a felmentést, ha a súlyos fogyatékoság minősítéséről és igazolásáról szóló jogszabályok előírásainak megfelelően igazolja, hogy súlyos testi fogyatékoságának jellege miatt e kötelezettség teljesítése tőle nem várható el és a vele közös háztartásban élő hozzátartozói sem képesek a nyilvántartás/nyilvántartások vezetésére, és a nyugtaadási kötelezettség alól az áfatörvény feltételei alapján egyébként felmenthető (volna).